

УДК 343.23

Ю. В. Гродецький,
канд. юрид. наук, доц., доцент
кафедри кримінального права № 1
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМ ПРО СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ТА ПРО ДОБРОВІЛЬНУ ВІДМОВУ

У статті аналізується проєкт нового кримінального кодексу (надалі – Проєкт), який був підготовлений робочою групою з питань розвитку кримінального права в межах роботи Комісії з питань правової реформи, створеної відповідно до Указу Президента України від 7 серпня 2019 р. № 584/2019. Дослідження зосереджено на нормах про незакінчений злочин та про добровільну відмову при незакінченому злочині, що передбачені розділом 2.4 Проєкту. Встановлено, що ці норми не зовсім відповідають принципу юридичної визначеності, який передбачений ст. 1.2.3 Проєкту.

Ключові слова: стадії вчинення злочину, незакінчений злочин, готування до злочину, замах на злочин, добровільна відмова.

Одним з напрямків сприяння подальшому розвитку правової системи України на основі конституційних принципів верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини і громадянина з урахуванням міжнародних зобов'язань України є удосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність. У зв'язку з цим заслуговує на увагу та ретельне вивчення текст проєкту нового кримінального кодексу (надалі – Проєкт), який був підготовлений робочою групою з питань розвитку кримінального права в межах роботи Комісії з питань правової реформи, створеної відповідно до Указу Президента України від 7 серпня 2019 р. № 584/2019.

Проєктом у розділі 1.2 передбачене законодавче закріплення принципів кримінального закону. Крім того, у ст. 1.2.10 Проєкту пропонується механізм забезпечення відповідності та застосування кримінального закону його принципам. Такий механізм повинен діяти на двох рівнях: 1) при внесенні змін до КК (проєкт Закону про внесення змін до КК України (далі – КК) розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Пленуму Верховного

Суду України щодо його відповідності принципам кримінального закону);
2) при застосуванні кримінально-правових норм.

Зазначений підхід є певним запобіжником, який повинен унеможливити прийняття недосконалих законів та невірне застосування норм кримінального права. Разом з тим, і сам Проєкт також повинен ґрунтуватися на задекларованих принципах. У зв'язку з цим виникають сумніви щодо повної відповідності норм про незакінчений злочин та про добровільну відмову при незакінченому злочині, що зосереджені у розділі 2.4 Проєкту, принципу юридичної визначеності, який передбачений ст. 1.2.3 Проєкту.

Юридична визначеність відповідно до ст. 1.2.3 Проєкту означає, що положення кримінального закону мають відповідати вимогам належної чіткості, зрозумілості та передбачуваності, щоб давати особі можливість заздалегідь знати, які діяння є злочинами та які кримінально-правові засоби передбачені за їх вчинення. У зв'язку з цим не зовсім зрозуміло, чому норми про добровільну відмову при незакінченому злочині (ст. 2.4.4 Проєкту) та про добровільну відмову при незакінченому злочині, вчиненому у співучасті (ст. 2.4.5 Проєкту) передбачені розділом 2.4, який має назву «Незакінчений злочин». Логічним та виправданим є об'єднання у цьому розділі норм про поняття і види незакінченого злочину (ст.ст. 2.4.1–2.4.3 Проєкту). Видами незакінченого злочину відповідно до ч. 3 ст. 2.4.1 Проєкту є готування до злочину та замах на злочин. Добровільна відмова при незакінченому злочині та добровільна відмова при незакінченому злочині, вчиненому у співучасті, не є видами незакінченого злочину.

Можна назвати два аргументи на користь зазначеного рішення. По-перше, у чинному КК частково реалізована саме така логіка розташування норм – ст. 17 «Добровільна відмова при незакінченому кримінальному правопорушенні» розташована у розділі III «Кримінальне правопорушення, його види та стадії» Загальної частини КК відразу після норм про стадії вчинення кримінального правопорушення, останньою з яких у цьому розділі КК є нор-

ма про кримінальну відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення. Натомість, норми про добровільну відмову співучасників вже передбачені разом з нормами про співучасть у розділі VI «Співучасть у кримінальному правопорушенні» Загальної частини КК. Отже, обґрунтувати розміщення норм про добровільну відмову у одному розділі Проекту разом з нормами про незакінчений злочин лише законодавчою традицією не можна.

Другим аргументом на користь запропонованого у Проекті рішення щодо побудови розділу 2.4 Проекту можна назвати необхідність зосередження всіх норм, які пов'язані з незакінченим злочином та його видами, у одному розділі для зручності та простоти сприйняття цих норм. Утім таке обґрунтування було б вірним за умови, що всі такі норми дійсно були б передбачені одним розділом, але це не так. Наприклад, норми про призначення покарання за незакінчений злочин розташовані в іншому розділі 3.2 «Призначення покарання» Проекту та зосереджені у одній статті 3.2.3 «Призначення покарання за незакінчений злочин». Отже, другий аргумент також не надає достатнього обґрунтування.

Уявляється, що норми про добровільну відмову повинні бути передбачені окремим розділом Загальної частини КК. Ці норми мають ознаки самостійного інституту кримінального права. Питання про добровільну відмову у чинному КК вирішуються з використанням не однієї норми, а декількох, одні з яких визначають ознаки добровільної відмови у різних випадках (коли особа діє самостійно або у співучасті), інші – правові наслідки для осіб, що добровільно відмовилися від доведення злочину (кримінального правопорушення) до кінця, та для осіб, що у співучасті з такими особами вчинювали злочин (кримінальне правопорушення). Таким чином, ці норми забезпечують самостійний вплив на відповідну сферу відносин. Спонукаючи особу відмовитися від доведення злочину (кримінального правопорушення) до кінця, норми про добровільну відмову мають ту специфічну сферу впливу, яка відведена законодавцем саме для цієї групи норм. У кримінальному праві немає інших по-

дібних норм загального характеру, на підставі яких можна було б звільнити особу від кримінальної відповідальності у зв'язку з припиненням нею готування до злочину (кримінального правопорушення) чи замаху на злочин (кримінальне правопорушення). Норми про добровільну відмову побудовані на базі окремої ідеї про необхідність відвернення настання суспільно небезпечних наслідків після початку вчинення злочину (кримінального правопорушення), але до його завершення. Крім того, норми про добровільну відмову мають свою специфічну термінологію: «добровільна відмова», «доведення злочину до кінця», що також є ознакою окремого правового інституту.

Таким чином, норми про добровільну відмову виконують у кримінальному праві лише їм властиву функціональну роль, що свідчить про їх належність до окремого інституту кримінального права¹.

Отже норми про добровільну відмову можуть претендувати на певну відокремленість у системі кримінально-правових норм, що буде свідчити про їх належність до окремого інституту кримінального права.

Додатковий аргумент на користь такого рішення виникає при з'ясуванні правової природи вказаних норм. Науковцями були висловлені різні підходи з цього питання, які умовно можна викласти так: 1) ці норми належать до обставин, що виключають кримінальну відповідальність; 2) їх слід розглядати як частину норм про стадії вчинення злочину (кримінального правопорушення); 3) ці норми є одним із видів звільнення від кримінальної відповідальності; 4) вони мають свою специфіку, яка дозволяє розглядати їх самостійно, а не серед інших груп кримінально-правових норм². Норми про добровільну відмову передбачають самостійну підставу для звільнення від кримі-

¹ Детальніше див.: Гродецкий Ю. В. Добровольный отказ как институт уголовного права. *Новая Конституция Украины и проблемы совершенства законодательства*: темат. зб. наук. праць. Відп. ред. М. І. Панов. Харків: Нац. юрид. акад. України, 1997. С. 136–141.

² Детальніше див.: Гродецкий Ю. В. К вопросу о месте института добровольного отказа в системе норм уголовного права. *Актуальные проблемы юридической науки*: тези доп. та наук. повідомлень наук. конф. молодих учених та аспірантів. За ред. проф. М. І. Панова. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2000. С. 78–79.

нальної відповідальності³ та є самодостатніми для визначення правових наслідків для особи, що добровільно відмовилася доводити злочин (кримінальне правопорушення) до кінця. У зв'язку з цим найбільш доцільним є їх розміщення у окремому розділі КК.

Виникає окреме питання про місце цього розділу у Загальній частині Проекту. Алогічним виглядає розміщення норм про добровільну відмову при незакінченому злочині, вчиненому у співучасті, (ст. 2.4.5 Проекту) раніше норм про співучасть у злочині, які зосереджені далі у розділі 2.5 Загальної частини Проекту. Норми про співучасть у злочині визначають низку правових понять, які є вихідними для побудови норм про добровільну відмову при незакінченому злочині, вчиненому у співучасті. У зв'язку з цим, вони повинні передувати нормам про добровільну відмову. Отже, норми про добровільну відмову повинні розміщуватися після норм про незакінчений злочин та після норм про співучасть у злочині. Компромісним рішенням, яке висловлювалося у літературі, є розміщення цих норм у розділі «Звільнення від кримінальної відповідальності» Загальної частини КК, але Проектом такий розділ не передбачений. З огляду на це, найбільш оптимальним уявляється зосередження всіх норм про добровільну відмову у самостійному розділі Загальної частини Проекту, який слід розмістити після розділу 2.5 «Співучасть у злочині. Причетність до злочину» Проекту.

Слід відмітити ще одну неточність. Розділ 2.4 Проекту має назву «Незакінчений злочин», з чого випливає, що норми цього розділу повинні бути присвячені заявленій у назві розділу тематиці. Про те, що норми про добровільну відмову знаходяться за межами цієї тематики, вже було вказано. Крім цього, аналіз ст. 2.4.5 Проекту ставить ще одне питання. Ця стаття має назву «Добровільна відмова при незакінченому злочині, вчиненому у співучасті», з чого ви-

³ Детальніше див.: Гродецький Ю. В. Обґрунтування звільнення від кримінальної відповідальності при добровільній відмові. *Актуальні проблеми формування правової держави в Україні (До 50-ї річниці Конвенції про захист прав людини та основних свобод)*: тези доп. та наук. повідомлень Всеук. наук.-практ. конф. молодих учених. За ред. проф. М. І. Панова. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2000. С. 135–138.

пливає, що розглядаються випадки добровільної відмови від готування до злочину та замаху на злочин, які відповідно до ч. 3 ст. 2.4.1 Проекту є видами незакінченого злочину. Тоді на що вказують слова «залежно від того, на якій із цих стадій це діяння було припинено», що передбачені у частинах 1 і 2 ст. 2.4.5 Проекту? Що слід розуміти під стадіями вчинення злочину згідно з Проектом? Поряд з вказаним словосполученням у названих нормах є вказівка і на готування до злочину та на замах на злочин. Чи означає це, що останні поняття є одночасно видами незакінченого злочину та видами стадій вчинення злочину? Такий підхід іноді практикують у літературі, але він порушує принципи законодавчої техніки, відповідно до одного з яких одному поняттю повинен відповідати один термін (слово, словосполучення). При конструюванні норм у межах законопроектної діяльності є можливість не відхилятися від принципів законодавчої техніки, що виключить зайву синонімію, та зробити закон більш досконалим. Утім виникає питання: від чого слід відмовитися – від поняття «незакінчений злочин» чи від поняття «стадії вчинення злочину», адже саме вони певним чином дублюють зміст окремих понять? Відповідь на це питання полягає не у виборі між більш привабливим з якихось причин словосполученням, а у виборі між різними концепціями, що були закладені у формування норм про стадії вчинення злочину та про добровільну відмову.

Історично склалися дві законодавчі системи побудови норм про стадії вчинення злочину та про добровільну відмову, які у літературі умовно називають «французька» та «німецька» законодавчі системи. У період формування цих систем готування до злочину законодавствами багатьох держав не розглядалося як самостійна кримінально карана стадія вчинення злочину. У зв'язку з цим концептуальні засади вказаних законодавчих систем ґрунтувалися на поняттях замаху на злочин та добровільної відмови. Разом з тим, загальну логіку побудови цих нормативних систем цілком можна застосовувати і до норм про готування до злочину, якщо такі норми передбачені відповідним законодавством про кримінальну відповідальність.

Кримінальне законодавство французької системи не передбачає норм про добровільну відмову. Ідея, що закладена у цих нормах, знаходить відображення серед ознак замаху на злочин, де законодавець робить вказівку на недоведення злочину до кінця з причин, що не залежать від волі особи. Ця ознака є розмежувальною. Якщо діяння припинено з причин, що не залежать від волі особи, то воно розглядається як замах на злочин. Якщо існують причини припинення діяння протилежного характеру (такі, що залежать від волі особи), то дане діяння вже не можна визнати замахом на злочин. Воно є добровільною відмовою від доведення злочину до кінця і розглядається в залежності від позиції конкретного законодавця як підстава для звільнення або для пом'якшення кримінальної відповідальності. Іншими словами наявність добровільної відмови одночасно означає відсутність замаху на злочин. У кримінальному законодавстві французької системи замах на злочин та добровільна відмова є взаємовиключними поняттями. Такий підхід не передбачає необхідності включати до кримінального законодавства окремі норми про добровільну відмову, адже всі завдання щодо розмежування названих випадків та визначення правових наслідків здійснюються за допомогою правового механізму, який не має потреби в окремих нормах про добровільну відмову.

Зовсім інший правовий механізм закладений у кримінальне законодавство німецької системи. Така законодавча система обов'язково передбачає норми про добровільну відмову, а її ознаки вказують на недоведення злочину до кінця з причин, що залежать від волі особи. Разом з тим, норми про замах на злочин мають лише ознаку незавершеності злочинного діяння, але не передбачають вказівки на причини, з яких це діяння не доведене до кінця⁴.

Чинне кримінальне законодавство України запозичило ідеї обох законодавчих систем. У дефініції замаху на кримінальне правопорушення (ч. 1

⁴ Детальніше див.: Гродецкий Ю. В. Французская и германская системы законодательной регламентации норм о стадиях совершения преступления и о добровольном отказе. *Вісник Асоціації кримінального права України*: електрон. наук. вид. 2017. Вип. 1 (8). С. 77–99. URL: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2017.8.166599> (дата звернення: 01.12.2020).

ст. 15 КК) передбачена ознака «якщо при цьому кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі», що є відображенням французької системи. Разом з тим, КК містить самостійні норми про добровільну відмову при незакінченому кримінальному правопорушенні (ст. 17 КК) та про добровільну відмову співучасників (ст. 31 КК), що свідчить про запозичення ідей німецької законодавчої системи.

Можна було б погодитися на такий змішаний підхід, якби він не створював протиріч, але вони виникають. Добре ілюструє неузгодженість чинних норм про замах на кримінальне правопорушення (ст. 15 КК) та про добровільну відмову при незакінченому кримінальному правопорушенні (ст. 17 КК) спроба розкрити зміст окремих ознак добровільної відмови, що передбачені у ст. 17 КК. У частині 1 цієї статті є, зокрема, вказівка на припинення замаху на кримінальне правопорушення. Останнє поняття визначено у ч. 1 ст. 15 КК. Розкривши замах на злочин за допомогою всіх його ознак у межах поняття добровільної відмови від замаху на кримінальне правопорушення, отримуємо таку конструкцію: добровільною відмовою є остаточне *припинення особою за своєю волею* замаху на кримінальне правопорушення (вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, *якщо при цьому кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі*), якщо при цьому вона усвідомлювала можливість доведення кримінального правопорушення до кінця.

За логікою побудови цієї конструкції спочатку повинні виникнути ознаки замаху на кримінальне правопорушення, а вже потім особа може відмовитися від нього. Отже, спочатку виникає діяння, яке не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі особи, а вже потім вона отримує можливість з власної волі його припинити. Зрозуміло, що не може одночасно існувати дві протилежні причини припинення одного й того самого діяння.

Воно може бути припинене або з незалежних, або з залежних від волі особи причин.

Отже, системне тлумачення норм чинного КК показує, що добровільну відмову від замаху на кримінальне правопорушення особа насправді реалізувати у відповідності до вимог КК не має можливості. Цієї можливості її було позбавлено самим законодавцем, який змішав в одному законодавчому акті ідеї французької та німецької систем. У зв'язку з цим усі випадки визнання на практиці випадків добровільної відмови від замаху на кримінальне правопорушення ґрунтуються фактично не на нормах кримінального права, а на припущеннях, що ознаки добровільної відмови у конкретних життєвих ситуаціях відповідають ознакам, які передбачені КК, але у дійсності такої відповідності немає.

Ця ситуація розриває зв'язок між правозастосовною практикою та нормами кримінального права і не сприяє формуванню ефективної правової системи України, а якраз навпаки – віддаляє від цього. Вказаний недолік існує досить давно та не помічається не лише українським законодавцем. Подібні порушення концептуальних засад формування норм про стадії вчинення злочину та про добровільну відмову характерні для більшості пострадянських держав⁵.

На жаль, такий самий підхід було використано і розробниками Проекту. Те ж саме протиріччя можна знайти між нормами ст. 2.4.3 «Замах на злочин» Проекту, де серед ознак цього поняття є вказівка на «з причин, незалежних від нього», і нормами ст. 2.4.4 «Добровільна відмова при незакінченому злочині» та ст. 2.4.5 «Добровільна відмова при незакінченому злочині, вчиненому у співучасті» Проекту, які передбачають ознаку «за своєю волею».

Повертаючись до питання про вибір термінології «незакінчений злочин» чи «стадія вчинення злочину», слід відмітити, що ця термінологія, з од-

⁵ Детальніше див.: Гродецький Ю. В. Стадії вчинення злочину та добровільна відмова за законодавством пострадянських держав. *Вісник Асоціації кримінального права України*: електрон. наук. вид. 2018. Вип. 2 (11). С. 15–48. URL: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2018.11.160954> (дата звернення: 01.12.2020).

нієї сторони, пов'язана з логікою французької та німецької законодавчих систем, а з іншої, – з тим змістом, який вкладається у ці поняття законодавцем та науковцями.

У науковій літературі один з поширених поглядів полягає у тому, що стадії вчинення злочину та незакінчений злочин – це різні за своїм змістом поняття. Такий підхід уявляється вірним. Незакінчений злочин на відміну від стадій вчинення злочину характеризується недоведенням злочину до кінця з причин, що не залежать від волі особи. Такі самі ознаки повинні мати і всі види незакінченого злочину. На відміну від цього, стадії вчинення злочину у цілому та окремі їх види не можуть мати ознаки недоведення злочину до кінця з причин, що не залежать від волі особи. Кожний етап (стадія), крім завершального, повинен містити потенційну можливість переходу до наступного, що виключає можливість вказівки на недоведеність злочину до кінця з причин, що не залежать від волі особи, адже така ознака унеможлиблює перехід до наступної стадії⁶.

Таким чином, термін «незакінчений злочин» логічно відповідає французькій законодавчій системі, а «стадія вчинення злочину» – німецькій. Одноразове їх використання у КК викликає протиріччя при тлумаченні кримінально-правових норм.

Підсумовуючи все сказане, слід визнати, що Проєкт має концептуальні протиріччя між нормами про незакінчений злочин та про добровільну відмову. Усунення цього протиріччя повинно ґрунтуватися спочатку на виборі розробниками Проєкту французької або німецької законодавчої системи, який потім стане фундаментальною підставою для побудови концептуально узгоджених між собою норм. Такий підхід дозволить також виправити термінологічні недоліки, знайти вірне місце нормам про добровільну відмову та об-

⁶ Детальніше див.: Гродецький Ю. В. Поняття стадій вчинення злочину. *Ефективність кримінального законодавства: доктринальні, законотворчі та правозастосовні проблеми її забезпечення*: матер. міжнарод. наук.-практ. кругл. столу (м. Харків, 17 трав. 2019 р.). Харків: Константа, 2019. С. 41–52.

рати правильний підхід щодо формування ознак понять, які передбачені цими нормами.

Список використаних джерел

1. Гродецкий Ю. В. Добровольный отказ как институт уголовного права. *Нова Конституція України і проблеми вдосконалення законодавства*: темат. зб. наук. праць. Відп. ред. М. І. Панов. Харків: Нац. юрид. акад. України, 1997. С. 136–141.

2. Гродецкий Ю. В. К вопросу о месте института добровольного отказа в системе норм уголовного права. *Актуальні проблеми юридичної науки*: тези доп. та наук. повідомлень наук. конф. молодих учених та аспірантів. За ред. проф. М. І. Панова. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2000. С. 78–79.

3. Гродецький Ю. В. Обґрунтування звільнення від кримінальної відповідальності при добровільній відмові. *Актуальні проблеми формування правової держави в Україні (До 50-ї річниці Конвенції про захист прав людини та основних свобод)*: тези доп. та наук. повідомлень Всеук. наук.-практ. конф. молодих учених. За ред. проф. М. І. Панова. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2000. С. 135–138.

4. Гродецкий Ю. В. Французская и германская системы законодательной регламентации норм о стадиях совершения преступления и о добровольном отказе. *Вісник Асоціації кримінального права України*: електрон. наук. вид. 2017. Вип. 1 (8). С. 77–99. URL: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2017.8.166599> (дата звернення: 01.12.2020).

5. Гродецький Ю. В. Стадії вчинення злочину та добровільна відмова за законодавством пострадянських держав. *Вісник Асоціації кримінального права України*: електрон. наук. вид. 2018. Вип. 2 (11). С. 15–48. URL: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2018.11.160954> (дата звернення: 01.12.2020).

6. Гродецький Ю. В. Поняття стадій вчинення злочину. *Ефективність кримінального законодавства: доктринальні, законотворчі та правозастосовні проблеми її забезпечення*: матер. міжнарод. наук.-практ. кругл. столу (м. Харків, 17 трав. 2019 р.). Харків: Константа, 2019. С. 41–52.

REFERENCES

1. Hrodets'kyu, Yu.V. (1997). Dobrovol'nyy otkaz kak ynstytut uholovnoho prava. *Nova Konstytutsiya Ukrayiny i problemy vdoskonalennya zakonodavstva: temat. zb. nauk. prats'*. M.I. Panov (Ed.). Kharkiv: Nats. yuryd. akad. Ukrayiny, 136–141 [in Russian].

2. Hrodets'kyu, Yu.V. (2000). K voprosu o meste ynstytuta dobrovol'nogo otkaza v systeme norm uholovnoho prava. *Aktual'ni problemy yurydychnoyi nauky: tezy dop. ta nauk. povidomlen' nauk. konf. molodykh uchenykh ta aspirantiv*. M.I. Panov (Ed.). Kharkiv: Nats. yuryd. akad. Ukrayiny, 78–79 [in Russian].

3. Hrodets'kyu, Yu.V. (2000). Obgruntuvannya zvil'нення vid kryminal'noyi vidpovidal'nosti pry dobrovil'niy vidmovi. *Aktual'ni problemy formuvannya pravovoyi derzhavy v Ukrayini (Do 50-yi richnytsi Konventsiyi pro zakhyst prav lyudyny ta osnovnykh svobod): tezy dop. ta nauk. povidomlen' Vseuk. nauk.-prakt. konf. molodykh uchenykh*. M.I. Panov (Ed.). Kharkiv: Nats. yuryd. akad. Ukrayiny, 135–138 [in Ukrainian].

4. Hrodets'kyu, Yu.V. (2017). Frantsuzskaya i germanskaya sistemy zakonodatel'noy reglamentatsii norm o stadiyakh soversheniya prestupleniya i o dobrovol'nom otkaze. *Vіsник Asotsiatsії kримінал'ного права України: yelektron. nauk, issue 1 (8)*, 77–99. URL: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2017.8.166599> [in Russian].

5. Hrodets'kyu, Yu.V. (2018). Stadiyi vchynennya zlochynu ta dobrovil'na vidmova za zakonodavstvom postradyans'kykh derzhav. *Visnyk Asotsiatsiyi kryminal'noho prava Ukrayiny: elektron. nauk, issue 2 (11)*, 15–48. URL: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2018.11.160954> [in Ukrainian].

6. Hrodets'kyu, Yu.V. (2019). Ponyattya stadiy vchynennya zlochynu. *Efektivnist' kryminal'noho zakonodavstva: doktrynal'ni, zakonotvorchi ta pravozastosovni problemy yiyi zabezpechennya: mater. mizhnarod. nauk.-prakt. kruhl. stolu (m. Kharkiv, 17 trav. 2019 r.)*. Kharkiv: Konstanta, 41–52 [in Ukrainian].

Гродецкий Ю. В. Пути совершенствования норм о стадиях совершения преступления и о добровольном отказе

В статье анализируется проект нового уголовного кодекса (далее – Проект), который был подготовлен рабочей группой по вопросам развития уголовного права в рамках работы Комиссии по вопросам правовой реформы, созданной в соответствии с Указом Президента Украины от 7 августа 2019 г. № 584/2019. Основное внимание в исследовании уделяется нормам о неоконченном преступлении и о добровольном отказе от неоконченного преступления, предусмотренным разделом 2.4 Проекта. Установлено, что эти нормы не совсем соответствуют принципу правовой определенности, предусмотренному ст. 1.2.3 Проекта.

Ключевые слова: *стадии совершения преступления; неоконченное преступление, приготовление к преступлению, покушение на преступление, добровольный отказ.*

Grodetskiy Y. V. Ways to improve provisions of the stages of committing a crime and voluntary refusal

The article analyzes the draft of the new Criminal Code (hereinafter – the Draft), which was prepared by the working group on the development of criminal law within the Commission on Legal Reform, established by Presidential Decree No 584/2019 of 07.08.2019. The research is focused on the provisions of un consummated crime and voluntary refusal in case of un consummated crime, stipulated by section 2.4 of the Draft. It is established that these provisions do not fully comply with the principle of legal certainty, which is stipulated by Art. 1.2.3 of the Draft.

The arguments provided in favor of the fact that the provisions of voluntary refusal in case of un consummated crime (Article 2.4.4 of the Draft) and voluntary refusal in case of un consummated crime committed in complicity (Article 2.4.5 of the Draft) should not be stipulated by section 2.4, which is called «Un consummated Crime». The conclusion is proven that the provisions of voluntary refusal should be stipulated by a separate section of the General Part of the Criminal Code. This conclusion is made from the fact that these provisions have only their inherent legal nature, which is different from the legal nature of the provisions of the un consummated crime. In addition, these provisions have the characteristics of an independent institution of criminal law. In this regard, the provisions of voluntary refusal may claim some separation in the system of criminal law. It is proposed to place the provisions of voluntary refusal in a separate section of the General Part of the Draft after the provisions of un consummated crime and after the provisions of complicity in crime.

Attention is drawn to the conceptual incompatibility of the concepts of «un consummated crime» and «stages of committing a crime». The term «un consummated crime» logically corresponds to the French legal system, while the «stage of committing a crime» – to the German. Simultaneous use of them in the Criminal Code causes contradictions in the interpretation of criminal-legislative provisions.

It is proposed to eliminate this contradiction by choosing the French or German legal system by the developers of the Draft, which will then become a fundamental basis for developing conceptually agreed provisions.

Key words: *stages of committing a crime, un consummated crime, preparation for crime, criminal attempt, voluntary refusal.*